

Rada
Unii Europejskiej

Bruksela, 27 czerwca 2022 r.
(OR. pl)

10729/22

POLMAR 43
POLGEN 102
COMAR 42
ENV 676
ENER 340
MAR 137
MARE 54
PECHE 235
RELEX 897
SUSTDEV 118
TRANS 451

PISMO PRZEWODNIE

Od: Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)

Do: Sekretariat Generalny Rady

Nr dok. Kom.: JOIN(2022) 28 final

Dotyczy: WSPÓLNY KOMUNIKAT DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW Wyznaczenie kierunku działań na rzecz zrównoważonej niebieskiej planety - wspólny komunikat w sprawie unijnego programu międzynarodowego zarządzania oceanami

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument JOIN(2022) 28 final.

Załącznik: JOIN(2022) 28 final

WYSOKI PRZEDSTAWICIEL UNII
DO SPRAW ZAGRANICZNYCH I
POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA

Bruksela, dnia 24.6.2022 r.
JOIN(2022) 28 final

**WSPÓLNY KOMUNIKAT DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Wyznaczenie kierunku działań na rzecz zrównoważonej niebieskiej planety - wspólny komunikat w sprawie unijnego programu międzynarodowego zarządzania oceanami

{SWD(2022) 174 final}

WPROWADZENIE

Oceany mają zasadnicze znaczenie dla życia na Ziemi – stanowią one źródło nieocenionych korzyści i usług dla ludzi i dla całej planety. Oceany odgrywają podstawową rolę w regulowaniu klimatu, zapewniają więcej tlenu niż łącznie wszystkie lasy i mają istotne znaczenie w kontekście sprostania pilnym globalnym wyzwaniom, takim jak bezpieczeństwo żywnościowe, transformacja energetyczna i transformacja ekologiczna. Oceany wpisują się w dziedzictwo społeczne i kulturowe społeczności nadbrzeżnych i stanowią kluczowy element handlu międzynarodowego, jako że w przypadku ponad 80 % światowego handlu stosuje się transport drogą morską, a ponad dwie trzecie światowych zasobów ropy naftowej i gazu pochodzi ze źródeł morskich albo transportuje się drogą morską. Problematyka oceanów nadal jest jednak często pomijana. Oceany wykorzystuje się w celach niezgodnych z prawem, takich jak piractwo, terroryzm lub zbrojne napaści na statki, handel ludźmi, przemyt nielegalnych substancji i broni.

Międzynarodowe zarządzanie oceanami służy sprostaniu wielu wyzwaniom wynikającym z faktu, że oceany pełnią wielowymiarowe i wzajemnie powiązane role. W 2016 r. **Unia Europejska** jako **pierwsza wiodąca gospodarka** wprowadziła program międzynarodowego zarządzania oceanami¹ i zobowiązała się do zapewnienia, aby oceany były bezpieczne, chronione, czyste, w dobrym stanie i zarządzane w sposób zrównoważony. Chociaż UE pozostaje nieugięta w swoim postanowieniu, szereg zmian, jakie zaszły od czasu przyjęcia tego programu, uzasadnia jego aktualizację.

Po pierwsze, najważniejsze unijne priorytety polityczne obejmują **przeciwdziałanie zmianie klimatu i degradacji środowiska**. Problematyka oceanów stanowi element **Europejskiego Zielonego Ładu** i wizji **Silniejszej pozycji Europy na świecie**, a także stanowi kwestię globalną wymagającą wielostronnych reakcji².

Po drugie, tempo pogarszania się stanu oceanów rośnie wraz z ich dalszą degradacją w wyniku niezrównoważonej działalności człowieka i jej szkodliwego wpływu, co w efekcie prowadzi do poważnych zmian, z którymi wiąże się ryzyko osiągnięcia **punktów krytycznych**. Alarmujący stan oceanów znajduje odzwierciedlenie w **ograniczonym wykonaniu stosownych globalnych zobowiązań**, zwłaszcza celów z Aichi na podstawie Konwencji o różnorodności biologicznej (CBD) oraz Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 i jej 14 celów zrównoważonego rozwoju (SDG14 – Życie pod wodą).

Po trzecie, oceany znajdują się wśród najważniejszych aren geopolitycznych na świecie, co uwidacznia niedawny wzrost napięć we wschodniej części Morza Śródziemnego i na Morzu Południowochińskim, którym towarzyszy nawoływanie państw członkowskich do przestrzegania integralności terytorialnej i praw żeglugowych, a także do pokojowego rozstrzygnięcia sporów. Rosyjska agresja wojskowa na Ukrainę wpływa na globalną stabilność i bezpieczeństwo regionu Morza Czarnego oraz budzi obawy co do jej skutków w zakresie mórz.

Po czwarte, tematyka oceanów zyskała na znaczeniu politycznym na szczeblu globalnym, w szczególności w 2022 r., w którym przeprowadzono szereg kluczowych

¹ JOIN(2016) 49 final.

² COM(2019) 640 final; JOIN(2021) 3 final.

negocjacji³ i konferencji dotyczących oceanów⁴. Problematyka oceanów zaczęła być wyraźniej podejmowana w debatach międzynarodowych na temat klimatu i bioróżnorodności. Kryzys marynarzy pogłębiony w wyniku pandemii COVID-19 uwidoczniał znaczenie wymiaru społecznego, tj. godnej pracy i warunków życia marynarzy⁵. Przedmiotem międzynarodowego zainteresowania stała się również kwestia nieprzestrzegania międzynarodowych zasad i norm przez niektóre państwa skutkująca nieuczciwą i zakłócającą równe warunki działania konkurencją ze szkodą dla unijnych zainteresowanych stron. Chodzi o kwestię rejestrów otwartych.

Jako że UE i jej państwa członkowskie dysponują największą łączną wyłączną strefą ekonomiczną na świecie oraz mając na uwadze powyższe rozważania, **ważne jest, aby potwierdziły one i zaktualizowały swoje zobowiązania do udoskonalenia zarządzania oceanami.**

Zagrożenia dla oceanów⁶

- *wymieranie gatunków morskich w tempie dwukrotnie szybszym niż w przypadku gatunków lądowych na skutek ocieplenia,*
- *przełowienie dotyczące 34,2 % światowych morskich zasobów rybnych,*
- *utrata pokrywy lodowej w Arktyce o powierzchni sześciokrotnie przekraczającej terytorium Niemiec w ciągu ostatnich czterdziestu lat,*
- *utrata 99 % raf koralowych przy ociepleniu o 2 °C,*
- *generowanie 300 mln ton odpadów tworzyw sztucznych rocznie, przy czym zaledwie 9 % tych odpadów poddaje się recyklingowi,*
- *dalszy wzrost średniego poziomu morza o około 0,3 m do 2050 r. i 2 m do 2100 r. w scenariuszu zakładającym bardzo wysokie emisje gazów cieplarnianych – ryzyko przymusowego przesiedlania ludzi – nawet 340 mln ludzi do 2050 r. i 630 mln ludzi w 2100 r.*

CELE

Bazując na programie międzynarodowego zarządzania oceanami z 2016 r. i procesie konsultacji z zainteresowanymi stronami w dziedzinie oceanów⁷, UE będzie odgrywać jeszcze aktywniejszą rolę w międzynarodowym zarządzaniu oceanami i wdrażaniu Agendy 2030 ONZ i jej 14 celów zrównoważonego rozwoju poprzez:

- poprawę ram międzynarodowego zarządzania oceanami na szczeblu **globalnym, regionalnym i dwustronnym**;

³ Negocjacje dotyczące traktatu o morzu pełnym (BBNJ), globalnych ram różnorodności biologicznej na okres po 2020 roku oraz zakazu szkodliwych dotacji połowowych na forum WTO zakończone w dniu 16 czerwca 2022 r.

⁴ Szczyt „Jeden Ocean” (9–11 lutego 2022 r., Brest), 7. konferencja „Nasz ocean” (13–14 kwietnia 2022 r., Palau), 2. Konferencja ONZ na temat Oceanu (27 czerwca – 1 lipca 2022 r., Lizbona).

⁵ [wcms.760649.pdf \(ilo.org\)](https://www.wcms.ilo.org/wcms/760649.pdf)

⁶ Pinsky, M.L., Eikeset, A.M., McCauley, D.J. *in*. Greater vulnerability to warming of marine versus terrestrial ectotherms. *Nature* 569, 108–111 (2019); FAO. 2020 r. *The State of World Fisheries and Aquaculture 2020. Sustainability in action*. Rzym; 6. sprawozdanie oceniające grupy roboczej I IPCC; [Nowe szacunkowe dane wysokościowe wskazują na potrojenie globalnej podatności na podnoszenie się poziomu morza i zalewanie wybrzeży | Nature Communications](#)

⁷ W drodze [ukierunkowanych konsultacji internetowych](#); [zaproszenia do zgłaszania uwag](#) – zob. „Streszczenie działań konsultacyjnych w sprawie aktualizacji programu międzynarodowego zarządzania oceanami”; unijne Międzynarodowe Forum Zarządzania Oceanami.

- urzeczywistnienie **zrównoważonego wykorzystywania** oceanów do 2030 r. dzięki podjęciu skoordynowanego i całościowego podejścia do wspólnych wyzwań i skumulowanych oddziaływań;
- zapewnienie, aby ocean stanowił **bezpieczną i chronioną** przestrzeń w kontekście rosnącej konkurencji na wodach międzynarodowych i rosnących wyzwań dla wielostronnego porządku opartego na zasadach;
- gromadzenie międzynarodowej bazy **wiedzy** o oceanach na potrzeby podejmowania decyzji opartych na dowodach, aby prowadzić działania mające na celu ochronę oceanu i zrównoważone zarządzanie nim.

GLÓWNI PRIORYTETY UE W ZAKRESIE MIĘDZYNARODOWEGO ZARZĄDZANIA OCEANAMI⁸

Wstrzymanie i odwrócenie tendencji utraty różnorodności biologicznej mórz:

- *jak najszybsze zawarcie traktatu ONZ o morzu pełnym (różnorodność biologiczna na obszarach znajdujących się poza jurysdykcją krajową),*
- *realizacja ambitnego celu globalnych ram różnorodności biologicznej na okres po 2020 roku zakładającego, że chronione obszary morskie będą obejmować 30 % przestrzeni morskiej do 2030 r.,*
- *wyznaczenie nowych dużych chronionych obszarów morskich na Oceanie Południowym.*

Ochrona dna morskiego:

- *zakaz górnictwa głębokomorskiego do czasu uzyskania stosownej brakującej wiedzy naukowej tak, aby górnictwo nie miało żadnych szkodliwych skutków, a środowisko morskie było skutecznie chronione,*
- *uregulowanie w razie potrzeby stosowania narzędzi połowowych najbardziej szkodliwych dla różnorodności biologicznej.*

Zapewnienie zrównoważonego rybołówstwa i akwakultury:

- *stosowanie podejścia zerowej tolerancji w odniesieniu do nielegalnych, nieraportowanych i nieuregulowanych połowów (połowy NNN),*
- *opieranie się na globalnym porozumieniu w ramach WTO zakazującym niektórych form dotacji dla rybołówstwa zawartym w czerwcu 2022 r. i dążenie do jego wzmocnienia w najkrótszym możliwym czasie elementami, które nie zostały jeszcze uzgodnione,*
- *zmiana unijnych norm handlowych w zakresie produktów rybołówstwa i akwakultury.*

Zapewnienie zgodności z międzynarodowymi zasadami i normami:

- *promowanie wypełniania zobowiązań państw bandery przez podmioty działające jako rejestry otwarte,*

Przeciwdziałanie zmianie klimatu na rzecz dobrego stanu oceanów:

- *osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r., w tym dekarbonizacja działalności połowowej i innej działalności morskiej,*
- *ochrona funkcji oceanów jako pochłaniacza „niebieskiego dwutlenku węgla”,*
- *przed opracowaniem jakichkolwiek nowych zastosowań geoinżynierii w zakresie usuwania dwutlenku węgla – zapewnienie odpowiedniej podstawy naukowej uzasadniającej takie działania i odpowiednie rozważenie powiązanego z nimi ryzyka i ich skutków.*

Walka z zanieczyszczeniem mórz:

⁸ Więcej działań wymieniono w załączniku do niniejszego wspólnego komunikatu.

- *zawarcie ambitnego prawnie wiążącego globalnego porozumienia w sprawie tworzyw sztucznych do 2024 r.*

Gromadzenie wiedzy o oceanach:

- *zachęcanie do utworzenia międzyrządowego interfejsu naukowo-politycznego na rzecz zrównoważonego rozwoju oceanów z myślą o ustanowieniu międzyrządowego panelu ds. zrównoważonego rozwoju oceanów (ang. Intergovernmental Panel for Ocean Sustainability, IPOS).*

Inwestycje w oceany:

- *zainwestowanie do 1 mld euro w różnorodność biologiczną oceanów i wybrzeży oraz w klimat, w tym w morze pełne (2021–2027),*
- *zapewnienie dodatkowych 350 mln EUR rocznie na badania dotyczące oceanów („Horyzont Europa 2021–2027”).*

Narzędzia UE na rzecz międzynarodowego zarządzania oceanami

Na **forum międzynarodowym** UE ma pozycję promotora **skoordynowanych wielostronnych reakcji na globalne problemy** i propagatora **międzynarodowego systemu opierającego się na przepisach**. Kwestia oceanów wymaga zbiorowego podejścia opartego na przepisach prawa międzynarodowego i skoncentrowanego wokół Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza (UNCLOS)⁹. Wykorzystując swoje wpływy polityczne i dyplomatyczne opierające się na poszanowaniu praw i wartości podstawowych, a także propagując zrównoważony rozwój zgodnie z Agendą 2030 i celami zrównoważonego rozwoju (SDG), UE pełni rolę bezstronnego mediatora i łącznika oraz stanowi **siłę napędową** międzynarodowych **negocjacji, forów i procesów** i w ten sposób wspiera decyzje i działania kluczowe dla osiągnięcia zrównoważonego zarządzania oceanami.

Zgodnie z Europejskim Zielonym Ładem, wspólnym komunikatem w sprawie multilateralizmu, unijnym Strategicznym kompasem oraz unijną polityką na rzecz pokojowej, zrównoważonej i prosperującej Arktyki i unijnej strategii współpracy w regionie Indo-Pacyfiku¹⁰ UE rozwija **partnerstwa i sojusze** z państwami trzecimi, organizacjami wielostronnymi i regionalnymi, w tym z międzynarodowymi organizacjami normalizacyjnymi, poprzez wykorzystywanie swoich możliwości finansowych i uprawnień regulacyjnych, a także z podmiotami niepaństwowymi, takimi jak NGO, podmioty gospodarcze, środowisko naukowe i społeczeństwo obywatelskie jako takie. W tym celu prowadzi **regionalne i dwustronne dialogi**, związaną z oceanami **współpracę na rzecz rozwoju**¹¹, **konkretne działania informacyjne i démarchę**, **tworzy koalicje** w obszarze kluczowych priorytetów i (współ-)organizuje **wielostronne globalne wydarzenia** w celu dalszej **mobilizacji i utrzymania impulsu** do działania na szczeblu globalnym.

⁹ Globalne zarządzanie oceanami opiera się na UNCLOS – konwencji, która stanowi nadrzędne ramy prawne obejmujące całą działalność na oceanach – oraz dwóch porozumieniach w sprawie wykonania postanowień tej konwencji: (i) porozumienie w sprawie wykonania postanowień części XI UNCLOS z dnia 10 grudnia 1982 r.; (ii) porozumienie ONZ w sprawie wykonania postanowień UNCLOS z dnia 10 grudnia 1982 roku, odnoszących się do ochrony międzystrefowych zasobów rybnych i zasobów rybnych masowo migrujących i zarządzania nimi.

¹⁰ JOIN(2021) 3 final; [strategic compass en3 web.pdf \(europa.eu\)](#); JOIN(2021) 27 final; JOIN(2021) 24 final.

¹¹ W drodze ISWMR. UE i jej państwa członkowskie znajdują się w gronie najważniejszych darczyńców związanej z oceanami pomocy rozwojowej oraz dobrowolnych uczestników organizacji/procesów międzynarodowych: w latach 2014–2020 w ramach unijnej polityki rozwoju ponad 1 mld EUR przeznaczono na zarządzanie oceanami w państwach trzecich.

W drodze strategii Unii Europejskiej w zakresie bezpieczeństwa morskiego i jej zmienionego planu działania¹² opracowanych w celu zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony na morzu UE podejmuje kwestię wyzwań wpływających na bezpieczeństwo oceanów, takich jak przestępczość transgraniczna i zorganizowana, zagrożenia dla bioróżnorodności, wyzwania w zakresie bezpieczeństwa klimatu lub degradacja środowiska z powodu nielegalnych lub przypadkowych zrzutów.

UE jest zdania, że dając dobry przykład, można pobudzić postęp i przyczynić się do stworzenia wspólnej wizji na potrzeby rozwoju zrównoważonego podejścia w zakresie zarządzania oceanami na całym świecie, oraz uznaje, że **prawdziwe przywództwo zaczyna się w kraju**. Podejście to uwidacznia się w szczególności w unijnej polityce rybołówstwa opierającej się na zreformowanej wspólnej polityce rybołówstwa, a także w: działaniach przeciwko nielegalnym, nieraportowanym i nieuregulowanym połowom (połowy NNN); unijnym podejściu do zrównoważonej niebieskiej gospodarki; dyrektywie w sprawie planowania przestrzennego obszarów morskich (PPOM); ramach strategii dotyczących basenów morskich oraz strategii makroregionalnych; unijnej polityce ochrony środowiska, zwłaszcza w dyrektywie ramowej w sprawie strategii morskiej, unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030, planie działania na rzecz eliminacji zanieczyszczeń oraz wniosku dotyczącym przepisów dotyczących odbudowy zasobów przyrodniczych; unijnej polityce klimatycznej, zwłaszcza jeżeli chodzi o unijne prawo o klimacie, pakiet „Gotowi na 55” i unijną strategię adaptacyjną; unijnych przepisach dotyczących bezpieczeństwa transportu morskiego; oraz działaniach w zakresie danych, obserwacji i badań naukowych, w szczególności w ramach programu Copernicus będącego elementem programu kosmicznego Unii, programu finansowania badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa 2021–2027” oraz misji europejskiej „Odbudowa naszych oceanów i zasobów wodnych do 2030 r.”.¹³

1. POPRAWA RAM MIĘDZYNARODOWEGO ZARZĄDZANIA OCEANAMI

Ochrona różnorodności biologicznej mórz stanowi kluczowy priorytet unijnych działań zewnętrznych w ramach dążeń do opracowania przyszłego prawnie wiążącego instrumentu międzynarodowego na podstawie UNCLOS w sprawie morskiej **różnorodności biologicznej na obszarach znajdujących się poza jurysdykcją krajową** (BBNJ) oraz przyszłych globalnych ram różnorodności biologicznej na okres po 2020 roku, w tym proponowanego „**celu objęcia ochroną 30 % obszarów do 2030 r.**” na podstawie Konwencji o różnorodności biologicznej (CBD). Ambitnym celem UE jest osiągnięcie **prawnie wiążącego porozumienia międzynarodowego** w sprawie BBNJ już w 2022 r. oraz zapewnienie jego skutecznego ratyfikowania i wdrożenia. UE nie tylko aktywnie uczestniczyła w negocjacjach, ale również w ramach dyplomacji w dziedzinie mórz i oceanów przewodziła ustanowieniu koalicji o wysokim poziomie ambicji na rzecz BBNJ¹⁴ w celu propagowania ambitnego, sprawiedliwego i skutecznego porozumienia. Ponadto wykorzystując swoje wpływy dyplomatyczne oraz zdolności prowadzenia działań informacyjnych, UE nadal pomaga w osiągnięciu porozumienia w sprawie **wyznaczenia na Oceanie Południowym nowych chronionych obszarów morskich**, co ma stanowić ważny wkład w osiągnięciu celu objęcia ochroną 30 % obszarów do 2030 r.

¹² 11205/14.

¹³ Rozporządzenie nr 1380/2013, rozporządzenie nr 1005/2008, COM(2021) 240, dyrektywa 2014/89/UE, 2008/56/WE, COM(2020) 380, COM(2021) 400, rozporządzenie (UE) 2021/1119, COM(2021) 550, COM(2021) 82, rozporządzenie (WE) nr 725/2004; dyrektywa 2005/65/WE.

¹⁴ [Ochrona oceanów – czas na podjęcie działania \(europa.eu\)](https://europa.eu)

W kwestii **górnictwa głębokomorskiego** panuje powszechny konsensus w środowisku naukowym i wśród państw¹⁵, że wiedza na temat środowiska głębokomorskiego i wpływu górnictwa nie jest na tyle dogłębna, aby można było podejmować decyzje w oparciu o dowody na rzecz dalszej bezpiecznej eksploatacji¹⁶. UE będzie w dalszym ciągu opowiadać się za zakazem górnictwa głębokomorskiego do czasu uzyskania stosownej brakującej wiedzy naukowej tak, aby można było wykazać, że górnictwo nie ma żadnych szkodliwych skutków, oraz – zgodnie z wymogami UNCLOS – do czasu, aż będą obowiązywać niezbędne przepisy w zakresie eksploatacji zapewniające skuteczną ochronę środowiska morskiego. UE nadal będzie uczestniczyć w negocjacjach w sprawie przepisów w zakresie eksploatacji na forum Międzynarodowej Organizacji Dna Morskiego (ISA), aby osiągnąć kompleksowe ramy dotyczące ochrony środowiska morskiego, obejmujące normy i wytyczne w zakresie wartości progowych i normatywnych standardów. Jednocześnie UE wspiera badania naukowe mające pogłębić wiedzę na temat ekosystemów głębinowych oraz na temat technologii do monitorowania i nadzorowania.

UE wzywa do poparcia najwyższych norm międzynarodowych, jeżeli chodzi o **przejrzystość, dobre rządy i włączanie zainteresowanych stron** w ramach organizacji międzynarodowych, takich jak ISA i WTO i jest gotowa, aby je poprzeć.

Działalność połowowa powinna być zgodna z zasadami długoterminowej ochrony i zrównoważonego wykorzystania żywych zasobów morza i ekosystemów morskich.

UE stosuje podejście zerowej tolerancji w odniesieniu do **nielegalnych, nieraportowanych i nieuregulowanych połowów (połowy NNN)** w celu wyrównania szans uczciwych podmiotów i wsparcia przestrzegania przepisów dotyczących ochrony i zarządzania na rzecz zrównoważonego wykorzystania zasobów rybnych. W drodze rozmów na temat połowów NNN prowadzonych z państwami niebędącymi członkami UE na podstawie rozporządzenia w sprawie połowów NNN UE zapewnia również, aby państwa wywiązywały się z podjętych międzynarodowych zobowiązań.

Umowy o partnerstwie w sprawie zrównoważonych połowów zapewniają solidne ramy współpracy dwustronnej z wybranymi krajami partnerskimi spoza UE oraz przyczyniają się do udoskonalenia polityki morskiej i polityki rybołówstwa, w tym w kwestiach środowiskowych, społecznych i handlowych.

UE odegrała wiodącą rolę na 12. konferencji ministerialnej WTO, zapewniając porozumienie zakazujące szkodliwych dotacji dla rybołówstwa, zgodnie z celem zrównoważonego rozwoju ONZ nr 14.6 (cel zrównoważonego rozwoju 14.6). W szczególności UE z powodzeniem dążyła do uznania związku między zrównoważonym zarządzaniem rybołówstwem a możliwością subsydiowania połowów w odniesieniu do przelowionych stad, absolutnym zakazem dotacji przyczyniających się do połowów NNN, przepisami szczegółowymi dotyczącymi morza pełnego, którym nie zarządza regionalna organizacja ds. zarządzania rybołówstwem (RFMO), oraz surowymi wymogami w zakresie przejrzystości. UE będzie nadal odgrywać wiodącą rolę w dalszych negocjacjach w sprawie dodatkowych zasad WTO dotyczących dotacji, które przyczyniają się do nadmiernej zdolności połowowej i przelowienia, zgodnie z celem zrównoważonego rozwoju nr 14.6.

¹⁵ <https://www.iucncongress2020.org/motion/069>

¹⁶ Światowe Forum Ekonomiczne, *Podjęcie decyzji w obszarze zarządzania głębowodnymi surowcami mineralnymi z perspektywy łańcucha dostaw*, biała księga, kwiecień 2022 r.; D. Amon i in., 2022. *Assessment of scientific gaps related to the effective environmental management of deep-seabed mining*, 138 *Marine Policy*; Miller i in., 2018. *An Overview of Seabed Mining Including the Current State of Development, Environmental Impacts, and Knowledge Gaps*.

UE jest najważniejszym podmiotem w **regionalnych organizacjach ds. zarządzania rybołówstwem** (RFMO) i organach ds. rybołówstwa na świecie. Na tych forach UE propaguje zrównoważony rozwój zasobów rybnych i przejrzysty proces decyzyjny oparty na rzetelnych poradach naukowych, rozwija badania naukowe i zwiększa poziom przestrzegania przepisów.

Kwestią o zasadniczym znaczeniu jest również **ochrona i zrównoważone wykorzystywanie żywych zasobów mórz Arktyki**, w tym zasobów rybnych. UE jako strona umowy w sprawie zapobiegania nieuregulowanym połowom na morzu pełnym w środkowej części Oceanu Arktycznego zobowiązała się do pełnego wykonania tejże umowy¹⁷.

W ramach unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 UE opracowuje plan działania w celu ochrony zasobów rybnych i ochrony ekosystemów morskich oraz środki ograniczające wpływ rybołówstwa, w tym na dno morskie, a także przyczynia się do realizacji zadań środowiskowych.

Koordinacja **ochrony środowiska morskiego** odbywa się na szczeblu regionalnym w ramach udziału UE w regionalnych konwencjach morskich (RSC), w szczególności w ramach silnych powiązań z własnym wdrażaniem przez UE dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej, dzięki czemu zapewnia się, aby zarówno państwa członkowskie UE, jak i państwo trzecie dążyły do osiągnięcia takiego samego poziomu ochrony mórz i oceanów.

UE utrzymuje bliskie stosunki z kilkoma partnerami, takie jak długoterminowe partnerstwo z państwami Afryki, Karaibów i Pacyfiku, które to stosunki pragnie umacniać w drodze umowy o partnerstwie z członkami Organizacji Państw Afryki, Karaibów i Pacyfiku (OACPS), która zastąpi umowę z Kotonu. Umowa ta – podobnie jak zawarte przez UE umowy o partnerstwie i współpracy (UPIW) i umowy handlowe z wieloma partnerskimi państwami trzecimi – będzie stanowić podstawę silniejszego zaangażowania politycznego i strategicznego w oparciu o wspólne wartości i cele.

Współpraca na rzecz oceanów pod przewodnictwem UE

Nielegalne, nieraportowane i nieuregulowane połowy (połowy NNN)

- *Komisja prowadzi regularną współpracę z 93 państwami trzecimi w ramach współpracy administracyjnej na rzecz wdrażania systemu świadectw połowowych określonego w rozporządzeniu w sprawie połowów NNN.*
- *Od 2010 r. 27 państw trzecich powiadomiono o możliwości uznania ich za państwa niewspółpracujące w walce z połowami NNN.*
- *17 państw z powodzeniem przeprowadziło niezbędne działania i wycofano skierowane do nich powiadomienie.*
- *UE jest stroną umowy FAO o środkach stosowanych przez państwo portu – pierwszej prawnie wiążącej umowy międzynarodowej ukierunkowanej, której przedmiotem są połowy NNN.*

Umowy o partnerstwie w sprawie zrównoważonych połowów

- *Obecnie obowiązuje 13 protokołów do umów o partnerstwie w sprawie zrównoważonych połowów zawartych przez UE z państwami trzecimi:*
 - *9 umów dotyczących połowów tuńczyka: Republika Zielonego Przylądka, Wybrzeże Kości Słoniowej, Wyspy Świętego Tomasza i Książęca, Gabon, Wyspy Cooka, Seszele, Mauritius, Senegal i Gambia (umowy z Senegalem i Gambią zawierają element*

¹⁷ Decyzja Rady (UE) 2019/407.

dotyczący morszczuka europejskiego);

- o 4 umowy dotyczące różnych gatunków: Grenlandia, Maroko, Mauretania i Gwinea Bissau.

Regionalne organizacje ds. zarządzania rybołówstwem (RFMO)

- RFMO są organizacjami międzynarodowymi regulującymi regionalną działalność połowową na morzu pełnym.
- UE jest główną stroną RFMO na świecie i uczestniczy w 5 RFMO ds. połowów tuńczyka i 13 RFMO ds. połowów gatunków innych niż tuńczyk.
- UE i jej państwa członkowskie przedstawiły CCAMLR propozycje dotyczące wyznaczenia dwóch chronionych obszarów morskich – jednego na Antarktydzie Wschodniej (od 2012 r.) i jednego na Morzu Weddella (od 2016 r.). Po ich zatwierdzeniu w ramach tych chronionych obszarów morskich ochroną zostanie objęty obszar o powierzchni 3,207 mln km². W zasadniczy sposób przyczynią się one do walki ze zmianą klimatu i do ochrony różnorodności biologicznej mórz Antarktydy.

Regionalne konwencje morskie (RSC)

- Regionalne konwencje morskie i plany działania stanowią międzyrządowe ramy działania w zakresie degradacji oceanów i mórz na szczeblu regionalnym.
- UE jest umawiającą się stroną trzech RSC obejmujących wody morskie UE:
 - o konwencja helsińska – HELCOM (Morze Bałtyckie),
 - o konwencja OSPAR – Komisja OSPAR (obszar północno-wschodniego Atlantyku),
 - o konwencja barcelońska – UNEP MAP (Morze Śródziemne).

Pozostałe narzędzia:

- Oprócz dwóch partnerstw oceanicznych z Chinami i Kanadą dotyczących kwestii oceanów UE prowadzi kilka dialogów i partnerstw na wysokim szczeblu z istotnymi partnerami.
- UE zapewnia współpracę przy pomocy unijnych instrumentów finansowych, takich jak:
 - o Instrument Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej (ISWMR) – „Globalny wymiar Europy”,
 - o Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury (EFMRA).

2. DAŻENIE DO ZRÓWNOWAŻONEGO WYKORZYSTYWANIA OCEANÓW DO 2030 R.

2.1 Ocean a zmiana klimatu

Zachodzi ścisły związek między oceanem a zmianą klimatu: ocean i jego ekosystemy mają podstawowe znaczenie w kontekście regulacji klimatu, a jednocześnie zmiana klimatu ma na nie ogromny wpływ. Działania w dziedzinie oceanów i klimatu muszą zatem iść ze sobą w parze. Pozytywny krok w tym kierunku stanowi decyzja UNFCCC podjęta na 26. Konferencji Stron („COP26”) o przeprowadzeniu rocznego dialogu na temat oceanu i zmiany klimatu w celu umocnienia działań związanych z oceanami na rzecz łagodzenia zmiany klimatu i dostosowania się do niej¹⁸.

¹⁸ [Pakt klimatyczny z Glasgow](#) zapewnia uznanie oceanu w ramach UNFCCC (Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu), a jednocześnie stanowi zaproszenie do rozważenia uwzględnienia i umocnienia działań związanych z oceanami we wszystkich obszarach prac i przez wszystkie utworzone podmioty.

Międzyrządowy Zespół ONZ ds. Zmian Klimatu (IPCC)¹⁹ zwrócił uwagę na wpływ zmiany klimatu na ocean²⁰. Zespół ten podkreślił konieczność znacznej redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz podejmowania trwałych i zdecydowanych działań adaptacyjnych. Kluczowe znaczenie ma połączenie działań we wszystkich obszarach, na oceanach i na lądach, z jednoczesnym przyjęciem skoordynowanego podejścia we wzajemnie powiązanych kwestiach zmiany klimatu, utraty różnorodności biologicznej i zanieczyszczenia.

UE wprowadziła cel osiągnięcia **neutralności klimatycznej do 2050 r.** do prawa unijnego, zgodnie z porozumieniem paryskim, oraz dąży do redukcji emisji gazów cieplarnianych pochodzących z działalności morskiej oraz do robienia stałych postępów w kierunku przystosowania się do zmiany klimatu. Komisja Europejska zaproponowała szereg środków mających na celu zapewnienie, by unijny transport morski przyczyniał się do osiągnięcia tego celu. Środki te obejmują: nową normę dotyczącą intensywności emisji gazów cieplarnianych pochodzących ze zużycia energii na statkach (FuelEU Maritime), rozszerzenie unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji (ETS) na transport morski oraz przegląd obowiązujących dyrektyw w sprawie opodatkowania energii, infrastruktury paliw alternatywnych i energii odnawialnej.

Na świecie wdrożono ramy regulacyjne dotyczące efektywności energetycznej nowych statków, a środki w zakresie efektywności energetycznej dla już eksploatowanych statków wejdą w życie w listopadzie 2022 r. Trwają również prace nad wytycznymi dotyczącymi bezpieczeństwa statków, w których wykorzystuje się paliwa alternatywne, oraz kolejnym zestawem konkretnych środków (średnioterminowych). UE zaproponowała IMO zasady dotyczące globalnego środka w zakresie ustalania opłat za emisję gazów cieplarnianych oraz popiera połączenie ich z normą dotyczącą paliw w zakresie gazów cieplarnianych. IMO rozpoczęła również przegląd Wstępnej strategii IMO ws. redukcji emisji gazów cieplarnianych ze statków w celu podniesienia poziomu jej ambicji.

Podobnie UE będzie kontynuować działania w kierunku **dekarbonizacji sektora rybołówstwa**, aby jednocześnie obniżyć uzależnienie od paliw kopalnych (głównie oleju napędowego do silników wysokoprężnych)²¹, w tym poprzez badanie środków łagodzących oraz strategii i narzędzi połowowych, które powodują redukcję emisji²² i zwiększają efektywność energetyczną. UE bada również postępy naukowe i technologiczne, zwłaszcza poczynione w wyniku unijnych programów ramowych, w celu opracowania do początku 2023 r. – w ścisłej współpracy ze wszystkimi zainteresowanymi stronami – planu działania wraz z poradami i najlepszymi praktykami dotyczącymi modyfikacji statków rybackich w taki sposób, aby były one bardziej energooszczędne i emitowały mniejsze ilości gazów cieplarnianych. Analiza ta będzie również obejmować akwakulturę.

¹⁹ „Special Report on the Ocean and the Cryosphere in a Changing Climate” [„Sprawozdanie specjalne w sprawie oceanów i kriosfery w zmieniającym się klimacie”] uzupełnione o 6. sprawozdanie oceniające Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu, które zostanie wydane w 2022 r.

²⁰ Pochłanianie dwutlenku węgla (25 % emisji CO₂ przez człowieka) i nadwyżki ciepła (90 % światowej nadwyżki ciepła wynikającej z emisji gazów cieplarnianych) prowadzi do zakwaszania i ocieplania oceanów, co w efekcie skutkuje wzrostem poziomu mórz i oceanów, ekstremalnymi warunkami pogodowymi, blaknięciem koralowców, stratyfikacją, utratą tlenu, martwymi strefami oraz zmianami w produkcji ekologicznej i rozmieszczeniu gatunków i siedlisk.

²¹ Kwestia ta stała się jeszcze pilniejsza w wyniku rosyjskiej agresji wojskowej na Ukrainę oraz środków kryzysowych wprowadzonych w celu wsparcia unijnej floty rybackiej, zob. [Rybołówstwo: drugi pakiet środków kryzysowych \(europa.eu\)](#)

²² Na przykład UE zbada niektóre techniki połowowe, co do których wiadomo, że zaburzają osadowe rezerwuary węgla.

UE jest zdania, że elementem rozwiązania pozwalającego na osiągnięcie przez Unię neutralności klimatycznej do 2050 r. jest wykorzystanie **morskiej energii wiatrowej i energii oceanicznej**, zgodnie ze strategią na rzecz energii z morskich źródeł odnawialnych²³. UE ma wyjątkowe doświadczenie w rozwoju energii z morskich źródeł odnawialnych i dąży do wspierania rozwoju tego typu energii na świecie, tak jak czyniła to do tej pory²⁴.

Łagodzenie zmiany klimatu i dostosowywanie się do niej można również osiągnąć z wykorzystaniem ²⁵rozwiązań opartych na przyrodzie, które przyczyniają się do zwiększenia wychwytywania i składowania dwutlenku węgla, ograniczenia zagrożeń na obszarach przybrzeżnych oraz osiągnięcia wielu innym korzyści, takich jak poprawa jakości wody i zwiększenie odporności ekosystemów i społeczności.

Związek między zmianą klimatu, zapobieganiem degradacji ekosystemów i utratą różnorodności biologicznej

- *We wszystkich scenariuszach emisji w XXI w. przewiduje się spadek globalnej biomasy skupisk zwierząt morskich i potencjału połowowego oraz zmianę składu gatunkowego.*
- *Będzie to stanowiło wyzwanie z punktu widzenia międzynarodowego i krajowego zarządzania oceanami i rybołówstwem. Zmiana rozmieszczenia zasobów rybnych między jurysdykcjami w zakresie zarządzania może spowodować destabilizację obowiązujących międzynarodowych umów w sprawie połowów i wzrost ryzyka konfliktu międzynarodowego.*
- *Może zwiększyć się zapotrzebowanie na transgraniczne zarządzanie rybołówstwem, ze szczególnym uwzględnieniem dostosowania i odporności zasobów rybnych.*
- *Aby umocnić podejścia ostrożnościowe UE nadal będzie odbudowywać nadmiernie eksploatowane lub uszczuplone zasoby rybne i będzie stosować strategie zarządzania rybołówstwem.*²⁶

Zrozumienie punktów krytycznych ekosystemów

- *Koniecznej jest lepsze ilościowe określanie składowania i strumieni dwutlenku węgla w ekosystemach morskich oraz zrozumienie punktów krytycznych ekosystemów związanych z klimatem.*
- *Ponadto należy lepiej ująć ilościowo koszty i korzyści działań podejmowanych w związku ze wzrostem poziomu mórz i oceanów. Wzrost poziomu mórz i oceanów może mieć również wpływ na poziomy bazowe stosowane do określenia poszczególnych uprawnień na obszarach morskich, zgodnie z UNCLOS.*

Rośnie zainteresowanie związaną z oceanami działalnością w zakresie usuwania dwutlenku węgla. W protokole londyńskim dopuszcza się i reguluje wychwytywanie i sekwestrację dwutlenku węgla w podmorskich formacjach geologicznych oraz zakazuje się nawożenia oceanów, z wyjątkiem nawożenia w celach naukowych²⁷.

UE jest stroną Konwencji o różnorodności biologicznej, w której wzywa się do zapewnienia, aby nie prowadzono żadnych związanych z klimatem działań z zakresu geoinżynierii, które mogą mieć wpływ na różnorodność biologiczną, do czasu zapewnienia odpowiedniej

²³ COM(2020) 741.

²⁴ Na przykład wraz ze Stanami Zjednoczonymi, Indiami, Japonią, Wietnamem i Republiką Południowej Afryki.

²⁵ UNEP/EA.5/Res.5.

²⁶ IPCC, 2019: Sprawozdanie specjalne IPCC w sprawie oceanów i kriosfery w zmieniającym się klimacie.

²⁷ [Konwencja o zapobieganiu zanieczyszczeniu mórz przez zatapianie odpadów i innych substancji \(imo.org\)](https://www.imo.org)

podstawy naukowej uzasadniającej takie działania i odpowiedniego rozważenia powiązanego ryzyka dla środowiska i różnorodności biologicznej oraz powiązanych skutków społecznych, gospodarczych i kulturowych²⁸.

2.2 Walka z zanieczyszczeniem mórz

UE dąży do wyeliminowania wszelkiego rodzaju zanieczyszczeń, w szczególności zanieczyszczeń mórz ze źródeł lądowych. Od 1980 r. zanieczyszczenie mórz plastikiem wzrosło dziesięciokrotnie i wymaga podjęcia działań na szczeblu globalnym. Od czasu przyjęcia strategii w dziedzinie tworzyw sztucznych (w 2018 r.) UE prowadzi międzynarodowym działaniom w walce z zanieczyszczeniem plastikiem w drodze prowadzonej działalności dyplomatycznej oraz na terytorium Unii. UE aktywnie uczestniczy w globalnych negocjacjach dotyczących przyjęcia ambitnego prawnie wiążącego globalnego porozumienia w sprawie tworzyw sztucznych do 2024 r., jak uzgodniono na 5. sesji Zgromadzenia ONZ ds. Ochrony Środowiska. Jest również zdeterminowana, aby drastycznie ograniczyć zanieczyszczenie gleby składnikami odżywczymi i pestycydami chemicznymi, pochodzącymi m.in. z rolnictwa, oraz aby podjąć zdecydowane kroki określone w planie działań UE na rzecz eliminacji zanieczyszczeń. Przełomowa decyzja konwencji barcelońskiej o przedłożeniu IMO wniosku o wyznaczenie Morza Śródziemnego jako obszaru kontroli emisji tlenków siarki radykalnie zmniejszy zanieczyszczenia pochodzące ze statków.

We współpracy z państwami trzecimi i organizacjami międzynarodowymi należy zająć się ryzykiem zanieczyszczenia spowodowanego zatopioną w morzach amunicją. Przewiduje się, że w ciągu najbliższych 5–10 lat zwiększy się ilość wycieków substancji toksycznych z amunicji zatopionej w czasie I i II wojny światowej, co zagraża środowisku morskemu oraz bezpieczeństwu rybaków i innych marynarzy.

2.3 Wspieranie państw działających jako rejestry otwarte w wypełnianiu obowiązków państw bandery

UE intensyfikuje wysiłki na rzecz rozwiązywania problemów z państwami bandery działającymi jako „rejestry otwarte”, wybieranymi przez niektórych operatorów statków w celu wykorzystania słabego wywiązywania się przez niektóre państwa ze zobowiązań międzynarodowych lub słabej kontroli nad statkami (rybołówstwo i transport morski) zarejestrowanymi pod ich banderami.

Wyzwanie związane z „rejestrami otwartymi” i odpowiedzialność państw bandery

- *W przypadku rybołówstwa brak odpowiedniej kontroli nad statkami rybackimi ze strony niektórych państw bandery jest jednym z głównych czynników przyczyniających się do połowów NNN, a UE musi dopilnować, aby wszystkie państwa bandery przestrzegały swoich zobowiązań międzynarodowych w zakresie zwalczania połowów NNN.*
- *Zamierzony słaby nadzór rządowy ze strony tych państw bandery, w połączeniu z faktem, że państwa te mają zazwyczaj niewielkie możliwości regulacyjne, to dla przedsiębiorstw ważne powody, by rejestrować się poza swoim krajem pochodzenia.*
- *Niektóre rejestry otwarte, znane ze słabego wdrażania prawa morskiego, są powszechnie wykorzystywane przez niektórych właścicieli statków do uchylania się od zobowiązań w zakresie zrównoważonego i bezpiecznego recyklingu statków po zakończeniu ich eksploatacji. Zmiana bandery przed demontażem jest powszechną praktyką, która poważnie*

²⁸ Decyzja CBD X/33 [UNEP/CBD/COP/DEC/X/33](#).

utrudnia skuteczność działania odpowiednich przepisów UE dotyczących recyklingu statków wycofanych z eksploatacji²⁹.

W tym kontekście ważne jest, aby UE nadal wspierała przejrzystość w zakresie rzeczywistych beneficjentów struktur korporacyjnych, posiadających statki zarejestrowane w UE i poza nią, aby móc zidentyfikować podmioty odpowiedzialne za ewentualne działania niezgodne z prawem lub niewłaściwą realizację międzynarodowych i innych zobowiązań w dziedzinie gospodarki morskiej, rybołówstwa, ochrony środowiska, podatków, warunków pracy i praw pracowniczych oraz podjąć niezbędne działania.

W kontekście walki z zanieczyszczeniem mórz istotne jest również, aby można było szybko i skutecznie zidentyfikować właścicieli statków, którzy celowo zanieczyszczają środowisko. Pomimo przepisów UE dotyczących zapobiegania zanieczyszczeniom pochodzącym ze statków, dostarczania odpadów ze statków, zwiększonych działań w zakresie nadzoru i egzekwowania prawa³⁰, na wodach europejskich nadal regularnie dochodzi do nielegalnych zrzutów ropy naftowej i innych substancji zanieczyszczających, a wykrywalność, i co za tym idzie liczba ściganych przestępstw, pozostaje niska. Stwierdzono trudności związane z egzekwowaniem przepisów w transnarodowym kontekście transportu morskiego, przy czym istnieją różnice w rodzajach i wysokości kar w poszczególnych państwach członkowskich UE.

2.4 Przejście na globalną zrównoważoną niebieską gospodarkę

Niebieska gospodarka³¹ będzie się rozwijać w najbliższych latach³². Zgodnie ze swoim podejściem do niebieskiej gospodarki UE będzie dążyć do promowania wzrostu gospodarczego, poprawy źródeł utrzymania przy jednoczesnym zapewnieniu zrównoważonego wykorzystania zasobów morskich i dobrobytu społeczności nadbrzeżnych.

Ponadto żywność pochodzenia morskiego w sposób istotny przyczynia się do bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego. Jako największy na świecie rynek przywozu produktów żywnościowych pochodzenia morskiego, UE dąży do zapewnienia dostępu do rynku tylko tym produktom, które są pozyskiwane i produkowane w sposób zrównoważony. Skuteczne zarządzanie zasobami rybnymi i zrównoważona akwakultura stanowią warunki wstępne dla pozytywnej transformacji systemu żywnościowego.

Z tego powodu, poprzez rozporządzenie w sprawie połowów NNN, UE dąży do tego, aby na rynek unijny nie trafiały żadne nielegalnie złowione produkty rybołówstwa. UE będzie nadal wzmacniać swoją politykę, opracowując w tym celu odpowiednie narzędzia informatyczne, w tym cyfrowy system świadectw połowowych.

Zgodnie ze strategią „Od pola do stołu”³³ Komisja przedstawi wniosek ustawodawczy dotyczący ram zrównoważonych systemów żywnościowych, aby uwzględnić zrównoważoność we wszystkich strategiach politycznych związanych z żywnością i wzmocnić odporność systemów żywnościowych, w tym produktów rybołówstwa

²⁹ Rozporządzenie (UE) nr 1257/2013.

³⁰ Dyrektywa 2005/35/WE; dyrektywa (UE) 2019/883; <https://portal.emsa.europa.eu/web/csn>

³¹ „Niebieska gospodarka” oznacza korzystanie z morza i jego zasobów w sposób zrównoważony i spójny, z zachowaniem kontroli nad skumulowanym oddziaływaniem na ekosystemy morskie oraz z zapewnieniem odpowiednich konsultacji ze wszystkimi zainteresowanymi stronami.

³² Działające sektory niebieskiej gospodarki zapewniają 4,5 mln bezpośrednich miejsc pracy i generują obroty rzędu 650 mld EUR; „The EU Blue Economy Report 2020” [Sprawozdanie na temat niebieskiej gospodarki UE z 2020 r.] – [Urząd Publikacji UE \(europa.eu\)](https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/11111111-1111-1111-1111-111111111111)

³³ COM(2020) 381 final

i akwakultury. Rozważone zostaną odpowiednie wymogi dotyczące zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do przywozu żywności, zgodnie z zobowiązaniami międzynarodowymi UE, w szczególności w ramach WTO. Ramy obejmą również przepisy dotyczące przekazywania informacji na temat zrównoważoności produktów spożywczych (znakowanie produktów zrównoważonych).

Zrównoważona niebieska gospodarka musi opierać się na zrównoważonym finansowaniu. UE zwiększa inwestycje w zdrowie oceanów oraz w przekształcenie w zrównoważoną niebieską gospodarkę. Unijna platforma inwestycyjna „BlueInvest” kieruje środki finansowe na zrównoważoną niebieską gospodarkę w UE i poza nią.

W unijnym rozporządzeniu w sprawie systematyki zrównoważonej działalności³⁴ zrównoważone finansowanie i inwestowanie definiuje się poprzez sporządzenie listy zrównoważonej środowiskowo działalności gospodarczej. Określono w nim również kryteria oparte na zasadzie „nie czyń poważnych szkód” w odniesieniu do działalności gospodarczej. Systematyka pomoże ukierunkować inwestycje na zrównoważone wykorzystanie i ochronę zasobów morskich, a także będzie wskazówką dla przedsiębiorstw, aby ich działalność była zgodna z tym celem.

2.5 Zintegrowane zarządzanie oceanami poprzez chronione obszary morskie i planowanie przestrzenne obszarów morskich

Stale rosnące zapotrzebowanie na korzystanie z oceanów wymaga zintegrowanego planowania przestrzeni morskiej, które należy uwzględnić interesy wszystkich sektorów morskich oraz ich wpływ na środowisko morskie, a także przyczynianie się do zmiany klimatu i utraty różnorodności biologicznej. Opierając się na podejściu ekosystemowym, planowanie przestrzenne obszarów morskich (PPOM) może pomóc w osiągnięciu celów w zakresie ochrony i odbudowy oraz przyczynić się do rozwoju zrównoważonej niebieskiej gospodarki. UE zdobyła znaczne doświadczenie w tej dziedzinie i współpracuje z IOC-UNESCO w promowaniu jej na arenie międzynarodowej poprzez globalną inicjatywę PPOM³⁵. Stosowanie PPOM wspiera współpracę transgraniczną i pomaga minimalizować konflikty przestrzenne oraz zarządzać skumulowanymi oddziaływaniami na całym świecie.

UE wspiera reprezentatywną, ekologicznie spójną sieć dobrze zarządzanych chronionych obszarów morskich i innych skutecznych środków ochrony (OECM), tak aby do 2030 r. obszary te obejmowały 30 % przestrzeni morskiej. Są to sprawdzone narzędzia przywracania różnorodności biologicznej i ochrony zasobów, naturalnej sekwestracji dwutlenku węgla oraz wspierania zrównoważonych praktyk.

3. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA I OCHRONY NA MORZU

3.1 Bezpieczeństwo na morzu

UE jako podmiot zapewniający bezpieczeństwo morskie

- Bezpieczeństwo morskie jest warunkiem wstępnym zrównoważonej niebieskiej gospodarki, a także pokoju i stabilności w ogóle. Chroni ona legalną działalność przed rzeczywistymi lub potencjalnymi zagrożeniami związanymi z wrogimi, nielegalnymi i niebezpiecznymi działaniami na morzu. Umożliwia niezakłócone przepływy handlowe wzdłuż morskich linii***

³⁴Rozporządzenie (UE) 2020/852.

³⁵ <https://www.mspglobal2030.org/unesco-and-european-commission-launch-new-flagship-guide-on-msp/>

komunikacyjnych. Stanowi integralną część kompleksowego podejścia do zarządzania oceanami.

- *Rośnie konkurencja na wodach międzynarodowych i rosną wyzwania dla wielostronnego porządku opartego na zasadach.*
- *UE, jako uznany podmiot w dziedzinie bezpieczeństwa morskiego na szczeblu międzynarodowym, zdecydowanie sprzeciwia się wszelkim działaniom jednostronnym, które zagrażają pokojowi, bezpieczeństwu i stabilności na morzu oraz naruszają prawo międzynarodowe.*
- *Zgodnie z UNCLOS UE jest zaangażowana w rządy prawa oraz w zapewnianie pokoju i bezpieczeństwa na morzu poprzez multilateralizm, regionalne struktury bezpieczeństwa morskiego oparte na zasadach oraz poprzez wspólne działania z partnerami, z którymi współpracuje.*

Zgodnie ze swoją strategią w zakresie bezpieczeństwa morskiego UE nadal wzmacnia swoją rolę jako podmiotu zapewniającego bezpieczeństwo morskie w obrębie swoich granic i poza nimi. W tym celu przyjmuje międzysektorowe podejście do zmieniającego się charakteru wyzwań i zagrożeń dla bezpieczeństwa morskiego, w tym cyberataków i ataków hybrydowych, rosnącego wpływu zmiany klimatu, degradacji środowiska oraz ryzyka, jakie stanowią one dla stabilności i bezpieczeństwa. UE będzie zwracać szczególną uwagę na potrzeby swoich regionów najbardziej oddalonych, które są szczególnie narażone na te zagrożenia.

W Strategicznym Kompasie potwierdzono również determinację UE do inwestowania w bezpieczeństwo morskie i w swoją obecność na świecie, aby zapewnić nieskrępowany dostęp do morskich szlaków komunikacyjnych i przestrzeganie międzynarodowego prawa morskiego. Przedstawiono w nim zamiar UE dotyczący pełnego wykorzystania polityki partnerstwa morskiego, np. poprzez zawijanie do portów, wspólne ćwiczenia i budowanie zdolności.

UE będzie nadal współpracować ze swoimi regionalnymi partnerami w dziedzinie bezpieczeństwa morskiego, aby zająć się kwestią zwiększonej obecności podmiotów zarówno globalnych, jak i regionalnych, z których niektóre nie wahają się wykorzystywać nielegalnych sił w strefach niestabilności, podważając tym samym międzynarodowe działania na rzecz pokoju i stabilności, destabilizując państwa i ich gospodarki, a także współuczestnicząc w łamaniu praw człowieka.

UE będzie nadal uważnie śledzić rozwój sytuacji i szybko reagować na wszelkie zagrożenia dla bezpieczeństwa morskiego, współpracując ze swoimi partnerami, takimi jak NATO. Bazując na swoim doświadczeniu w zwalczaniu międzynarodowej działalności przestępczej na morzu, takiej jak piractwo w zachodniej części Oceanu Indyjskiego oraz przemyt i handel ludźmi na Morzu Śródziemnym, UE będzie kontynuować swoje działania, by pomóc w utrzymaniu otwartego i bezpiecznego dostępu do morza pełnego. W tym celu UE podjęła decyzję o przedłużeniu realizacji koncepcji skoordynowanej obecności na morzu (CMP) w Zatoce Gwinejskiej o dodatkowe dwa lata oraz o rozpoczęciu nowej realizacji tej koncepcji w północno-zachodniej części Oceanu Indyjskiego. UE rozważy również zastosowanie koncepcji skoordynowanej obecności na morzu w innych potencjalnych morskich obszarach zainteresowania (MAI). Ponadto będzie nadal pomagać w budowaniu zdolności państw trzecich w zakresie monitorowania ich obszarów morskich oraz zapewniania bezpieczeństwa morskiego i zdolności egzekwowania prawa.

3.2 Bezpieczeństwo na morzu i promowanie godnych warunków pracy na całym świecie

Sektory rybołówstwa i żeglugi morskiej charakteryzują się trudnymi, niebezpiecznymi i stwarzającymi wysokie ryzyko warunkami pracy, które uległy zaostrzeniu w wyniku pandemii COVID-19. Liczba ofiar śmiertelnych i rannych pozostaje niedopuszczalnie wysoka. Pracownicy migrujący są szczególnie narażeni na niepewne warunki pracy, nadużycia i nierówne traktowanie.

W ramach programu międzynarodowego zarządzania oceanami i wspólnej polityki rybołówstwa UE promuje godną pracę w rybołówstwie zgodnie z celami Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP), Międzynarodowej Organizacji Morskiej (IMO) i Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) oraz we współpracy z krajami partnerskimi. UE będzie nadal propagować ratyfikację i skuteczne wdrażanie Konwencji MOP nr 188 dotyczącej pracy w sektorze rybołówstwa oraz innych odpowiednich norm międzynarodowych³⁶, w szczególności tych określonych w konwencjach MOP³⁷. W tym celu będzie korzystać z umów o partnerstwie w sprawie zrównoważonych połowów, w szczególności poprzez wdrożenie spójnego zestawu przepisów dotyczących zarządzania społecznego, oraz, i w stosownych przypadkach, z regionalnych organizacji ds. zarządzania rybołówstwem. W ramach dialogów dwustronnych oraz na forach regionalnych i międzynarodowych UE będzie zajmować się kwestią pracy przymusowej i innych form pracy naruszających prawa człowieka w dziedzinie rybołówstwa, również w przypadku wykrycia ich w kontekście walki z (nielegalnymi, nieraportowanymi i nieuregulowanymi) połowami. Komunikat w sprawie godnej pracy na całym świecie³⁸ wzmacnia strategię UE w zakresie promowania godnej pracy na poziomie globalnym, określając kluczowe instrumenty w ramach polityki UE.

UE i jej państwa członkowskie odgrywają również wiodącą rolę w ulepszaniu przepisów dotyczących bezpieczeństwa morskiego i promowaniu wysokiej jakości norm na poziomie globalnym w ramach IMO, a także na poziomie UE. Celem jest wyeliminowanie żeglugi niespełniającej norm, zwiększenie ochrony pasażerów i załóg, zmniejszenie ryzyka zanieczyszczenia środowiska – operacyjnego lub przypadkowego (np. wycieki ropy naftowej, wycieki z kontenerów) oraz zagwarantowanie, że operatorzy stosujący dobre praktyki nie znajdują się w niekorzystnej sytuacji handlowej w porównaniu z tymi, którzy są gotowi pójść na skróty w kwestii bezpieczeństwa statków. Komisja i państwa członkowskie mogą liczyć na pomoc techniczną i naukową ze strony Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Morskiego.

Bezpieczeństwo i ochrona systemu transportowego mają nadrzędne znaczenie, a UE pozostaje światowym liderem w tej dziedzinie. Przepisy UE dotyczące obowiązków państwa bandery, kontroli przeprowadzanej przez państwo portu i dochodzeń w sprawie wypadków przyczyniają się do bezpiecznego, pewnego i wydajnego transportu morskiego. Kluczowe znaczenie mają nieustanne działania podejmowane we współpracy z władzami międzynarodowymi, krajowymi i lokalnymi, zainteresowanymi stronami i obywatelami.

³⁶ Istniejące normy międzynarodowe dotyczące warunków pracy i praw pracowniczych powinny być skutecznie propagowane i wdrażane, aby zapewnić wszystkim bezpieczeństwo na morzu. Kluczowe znaczenie ma propagowanie szerszej ratyfikacji i skutecznego wdrożenia Konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) o pracy na morzu z 2006 r. z późniejszymi zmianami (MLC, 2006). Za pomocą wspólnej polityki rybołówstwa i jej wymiaru zewnętrznego UE promuje godną pracę w rybołówstwie zgodnie z celami MOP, IMO i FAO oraz we współpracy z krajami partnerskimi.

³⁷ W tym w Międzynarodowej konwencji o wymaganiach w zakresie wyszkolenia, wydawania świadectw oraz pełnienia wacht dla załóg statków rybackich (STCW-F).

³⁸ COM(2022) 66 final.

4. GROMADZENIE WIEDZY O OCEANACH

Nauka o oceanach, obserwacje, monitoring środowiska i przewidywanie mają zasadnicze znaczenie dla **działań opartych na dowodach, mających na celu ochronę oceanu i zrównoważone zarządzanie nim**. W naszej wiedzy na temat oceanów wciąż jest zbyt **wiele luk**. Działania i rozwiązania dotyczące kryzysu związanego ze zdrowiem oceanów oraz rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki zależą od naszego poziomu wiedzy, zrozumienia i zdolności do innowacji.

UE jest zaangażowana w ustanowioną przez ONZ dekadę nauki o oceanach na rzecz zrównoważonego rozwoju (2021–2030). Europejska polityka w zakresie badań naukowych i innowacji przyczynia się do realizacji przełomowego unijnego programu Zielonego Ładu, napędza go i przyspiesza.

Horyzont Europa: kluczowy unijny program finansowania badań naukowych i innowacji (2021–2027)

- *W ramach programu „Horyzont Europa” przewidziano ok. 350 mln EUR rocznie na finansowanie zagadnień związanych z morzem i oceanami. Program wspiera gromadzenie wiedzy o oceanach oraz stymuluje nowe pomysły i inicjatywy mające na celu sprostanie wyzwaniom związanym z oceanami.*
- *W ramach programu „Horyzont Europa” w latach 2021–2023 przeznaczają się kolejne 110 mln EUR rocznie na europejską misję w zakresie odbudowy naszych oceanów i zasobów wodnych do 2030 r. Celem misji jest zademonstrowanie praktycznych rozwiązań w zakresie oczyszczania wód, odbudowy zdegradowanych ekosystemów oraz przejścia niebieskiej gospodarki na neutralność klimatyczną.*

UE jest wzorem dobrych praktyk w dziedzinie **udostępniania danych morskich i obserwacji oceanów**. Zobowiązanie państw UE do wymiany danych morskich oraz do współpracy na poziomie unijnym i regionalnym w celu usprawnienia gromadzenia i monitorowania danych jest dobrze ugruntowane w dyrektywie ramowej w sprawie strategii morskiej i mogłoby zostać uzupełnione o inicjatywę w zakresie obserwacji oceanów, która uporządkowałaby i zharmonizowała gromadzenie danych morskich w Europie. Informacje i dane na temat stanu mórz Europy są udostępniane w Europejskim Systemie Informacji Wodnej³⁹ oraz w EMODNET. Usługa monitorowania środowiska morskiego⁴⁰ zapewnia bezpłatne i otwarte dane morskie oraz monitorowanie i prognozowanie oceaniczne w czasie rzeczywistym, a także – wraz z usługą w zakresie zmiany klimatu⁴¹ – usługi monitorowania i prognozowania klimatu oceanicznego, zarówno dla basenów morskich UE, jak i dla oceanu światowego. UE jest silnym partnerem w inicjatywie „Przyszłość mórz i oceanów” w ramach grupy G-7 oraz w inicjatywie GEO „Błękitna planeta”, której celem jest udostępnianie społeczeństwu informacji o oceanach i wybrzeżach. Transformacja cyfrowa i zaawansowane narzędzia mogą zoptymalizować i wspierać zrównoważony charakter działań na morzu.

Programy badawcze UE będą wspierać gromadzenie dowodów wykorzystywanych przez światowe organy naukowe, w tym niezależne panele naukowe, Międzyrządowy Zespół ds.

³⁹ [Europejski System Informacji Wodnej \(WISE\) \(europa.eu\)](https://europa.eu/europa/en/water-information-system)

⁴⁰ <https://www.copernicus.eu/en/copernicus-services/marine>

⁴¹ <https://www.copernicus.eu/en/copernicus-services/climate-change>

Zmian Klimatu (IPCC) oraz Międzyrządową Platformę Naukowo-Polityczną w sprawie Różnorodności Biologicznej i Funkcjonowania Ekosystemów (IPBES), które zapewniają ukierunkowane wsparcie procesu podejmowania decyzji **Nowy lub zmodernizowany istniejący międzynarodowy dwukierunkowy interfejs między ekspertami naukowymi a politycznymi** mógłby wnieść wartość dodaną, promując zdrowie i zrównoważony rozwój oceanów, oceniając wiedzę i wspierając kształtowanie polityki.

UE podejmuje działania mające na celu promowanie **podstawowej wiedzy o morzach i oceanach** i będzie nadal wspierać działania angażujące obywateli, aby wspierać zmiany w postrzeganiu, wartościach, postawach i osobistych zachowaniach promujących zrównoważone praktyki. UE podjęła również współpracę z Międzyrządową Komisją Oceanograficzną UNESCO w celu zintensyfikowania działań w zakresie podstawowej wiedzy o morzach i oceanach.

Dyplomacja naukowa sprzyja wzajemnemu zrozumieniu, tworzeniu wspólnych wizji i działań. UE dociera do krajów i organizacji spoza UE dzięki swoim partnerstwom badawczym, projektom i finansowaniu w ramach programu „Horyzont Europa” i instrumentu „Globalny wymiar Europy”. Regionalne organizacje morskie są ważną siłą napędową regionalnej wiedzy o morzu i wzajemnego zrozumienia stanu środowiska morskiego.

PODSUMOWANIE

Niniejszym wspólnym komunikatem zachęca się UE i jej państwa członkowskie do zwiększenia zaangażowania na rzecz ochrony czystego, zdrowego, produktywnego i odpornego oceanu, który jest wykorzystywany w sposób zrównoważony, zgodnie z bezpiecznymi i uczciwymi warunkami pracy, przy jednoczesnym zapewnieniu stabilności i bezpieczeństwa na morzu. Wspólny komunikat opiera się nie tylko na międzynarodowych rolach UE i państw członkowskich jako wiarygodnych partnerów i zdecydowanych zwolenników zrównoważonego rozwoju, ale także jako przykładowych liderów i odpowiedzialnych podmiotów mających na celu podwyższenie norm międzynarodowych na większą i szerszą skalę w sposób sprzyjający włączeniu społecznemu, wraz z partnerami międzynarodowymi za pośrednictwem wszystkich kanałów współpracy, działając razem na rzecz wspólnych celów.

Komisja i Wysoki Przedstawiciel będą współpracować z Parlamentem Europejskim, Radą, państwami członkowskimi UE oraz innymi zainteresowanymi instytucjami unijnymi i międzynarodowymi w celu realizacji tych działań.